

**Міністерство освіти і науки України
Приватний вищий навчальний заклад
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»**

Кафедра української мови та літератури

«ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА»

(назва дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА ДЛЯ СТУДЕНТІВ

Освітньої програми:

Середня освіта (Українська мова і література)

Рівня вищої освіти:

першого (бакалаврського)

на здобуття освітнього ступеню:

бакалавра

за спеціальністю:

014 Середня освіта (українська мова і література)

галузі знань:

01 Освіта / Педагогіка

Робоча програма: Вступ до літературознавства
галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і
література).
3 вересня 2019 р. ____ с.

Розробник: к.пед.н., ст. в. Шкабаріна М.А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови та літератури

Протокол № 1 від 4 вересня 2019 року.

Завідувач кафедри _____ проф. Назарець В.М.
(підпис)

4 вересня 2019 року

Гарант освітньої програми _____ доц. Груба Т.Л.
(підпис)

4 вересня 2019 року

Схвалено навчально-методичною комісією історико-філологічного факультету

Протокол № 1 від 5 вересня 2019 року

5 вересня 2019 року Голова _____ проф. Назарець В. М.
(підпис)

1. Вступ

Вид дисципліни	Базова
Мова викладання, навчання, оцінювання	Українська
Викладач	Шкабаріна М. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
Контактна інформація (телефон, електронна адреса)	shkabarina@ukr.net
Місце та час проведення консультацій	п'ятниця, 13.00, аудиторія 1211
Курс	1
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	3
Загальна кількість годин	90
Форма підсумкового контролю	екзамен

Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Вступ до літературознавства» вивчається студентами спеціальності 014 Середня освіта (українська мова і література) упродовж першого семестру.

Курс «Вступ до літературознавства» – пропедевтичний курс. Предметом вивчення цієї дисципліни є розуміння студентами специфіки літератури як виду мистецтва, поетики, особливостей змісту і форми літературного твору, основних закономірностей історичного розвитку літератури. При викладанні курсу встановлюються зв'язки з курсами історії зарубіжних літератур, теорією літератури, фольклором, лінгвістичними дисциплінами, з курсами історії, філософії, культурології та естетики. Міждисциплінарні зв'язки реалізуються шляхом зіставлення і порівняння літературних та культурних явищ, використання певних історичних, культурологічних та лінгвістичних фактів та явищ. У процесі вивчення курсу студенти вивчають етапи розвитку мистецтва; критерії класифікації літературознавчих дисциплін; визначення та принципи взаємодії основних літературознавчих термінів. Після завершення курсу здобувачі освіти набувають таких умінь: добирають ілюстративний матеріал до кожного літературознавчого терміна; оцінюють художній текст як окреме естетичне ціле й з огляду на його місце в літературному процесі; уміють визначити родову приналежність твору, його жанр, жанрову форму, прокоментувати засоби зображення світу й людини в ньому.

Мета навчальної дисципліни – ознайомити студентів з основними закономірностями літературної творчості, принципами та особливостями функціонування літературно-художніх творів, сформувати навички інтерпретації та аналізу літературно-художніх творів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Вступу до літературознавства» є з'ясування: 1) місця літератури в системі гуманітарних

наук; 2) місця літератури в системі мистецтв; 3) принципів побудови, функцій та основних складових елементів літературного твору; 4) принципів та закономірностей жанрово-родової системи літератури; 5) теоретичних основ віршознавства.

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною

Навчальні компетентності

Під час лекційних та практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні вчителі української мови та літератури, **набувають таких програмних компетентностей:**

• **ФК-4:** Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови й літератури, іноземної мов, історії в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання.

• **ФК-7:** Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового (від давнини до сучасності), уміння використовувати здобутки українського письменства для формування національної свідомості, культурного кругогляду учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

• **ФК-8:** Здатність критично осмислювати нові художні тенденції, використовувати фахові знання з літератури, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу.

Програмні результати навчання

Опанувавши дисципліну «Вступ до літературознавства», студенти повинні досягти таких **програмних результатів навчання:**

ПРЗ 3. Знає основні функції й закони розвитку, сучасні наукові досягнення в галузі теорії та історії української мови й літератури, іноземної мови, історії в загальноосвітніх навчальних закладах, практиці навчання.

ПРУ 5. Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства.

ПРК 4. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРА 1. Здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Літературно-художній твір

Тема 1. Літературознавство як наука.

- 1.1. Основні дисципліни літературознавства.
- 1.2. Допоміжні дисципліни літературознавства.
- 1.3. Зв'язки літературознавства з іншими науками.

Тема 2. Література як вид художньої творчості

- 2.1. Література як вид мистецтва.
- 2.2. Основні етапи історичного становлення літератури.
- 2.3. Література в колі різновидів мистецтва.

Тема 3. Зовнішня форма літературно-художнього твору

- 3.1. Загальні принципи організації художнього мовлення.
- 3.2. Засоби словотворчого увиразнення мовлення (неологізми, зарозуміла мова).
- 3.3. Лексико-синонімічні засоби увиразнення мовлення (архаїзми, історизми, варваризми, екзотизми, старослов'янізми).
- 3.4. Лексико-синонімічні засоби увиразнення мовлення (діалектизми, жаргонізми, професіоналізми, арготизми, просторіччя, поетизми, термінологізми, канцеляризми).
- 3.5. Засоби контекстуально-синонімічного увиразнення мовлення (тропи): епітет, порівняння, метафора, метонімія, синекдоха).
- 3.6. Засоби контекстуально-синонімічного увиразнення мовлення (тропи): перифраз, евфемізм, антономазія, іронія, гіпербола, літота.
- 3.7. Синтаксичні засоби увиразнення мовлення (стилістичні фігури): інверсія, анаколуф, еліпсис, асиндетон, полісиндетон, плеоназм, тавтологія, синтаксичний паралелізм.
- 3.8. Синтаксичні засоби увиразнення мовлення (стилістичні фігури): анафора, епіфора, анепіфора, епанафора, градація, паронимазія, антитеза, оксюморон, риторичні фігури.

Тема 4. Внутрішня форма літературно-художнього твору

- 4.1. Структура і елементи внутрішньої форми художнього твору.
- 4.2. Система образів художнього твору.
- 4.3. Сюжет художнього твору.
- 4.4. Композиція художнього твору.

Тема 5. Композиція літературно-художнього твору

- 5.1. Композиційна організація літературно-художнього твору
- 5.2. Типи композиційної організації літературно-художнього твору

Тема 6. Змістова організація літературно-художнього твору

- 6.1. Тематика та проблематика твору
- 6.2. Фабульна основа твору
- 6.3. Характер як предмет пізнання та оцінки у творі
- 6.4. Ідея та пафос як елементи ідейно-емоційної спрямованості твору

Змістовий модуль 2. Літературно-художній процес

Тема 7. Роди і жанри літератури

- 7.1. Загальне поняття про роди та жанри
- 7.2. Епічний рід літератури
- 7.3. Ліричний рід літератури
- 7.4. Драматичний рід літератури

Тема 8. Літературний процес

- 8.1. Загальне поняття про літературний процес
- 8.2. Внутрішні фактори розвитку літературного процесу
- 8.3. Види художньої взаємодії

Тема 9. Напрями і течії літератури

- 9.1. Бароко
- 9.2. Класицизм
- 9.3. Сентименталізм
- 9.4. Романтизм
- 9.5. Реалізм
- 9.6. Модернізм
- 9.7. Неоромантизм
- 9.8. Імпресіонізм
- 9.9. Експресіонізм
- 9.10. Символізм
- 9.11. Неокласицизм
- 9.12. Футуризм
- 9.13. Неореалізм
- 9.14. Екзистенціалізм
- 9.15. Постмодернізм

Тема 10. Віршознавство та його розділи

- 10.1. Поняття про віршознавство та вірш як специфічний тип художнього мовлення.
- 10.2. Загальні принципи ритмічної організації вірша. Первинний ритм вірша.
- 10.3. Вторинний ритм вірша.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, лабораторні, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Відповідно до Положення «Про порядок оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах ECTS», контрольні заходи включають:

– поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит / залік – 35 балів);

– підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену/заліку, відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів).

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

– розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

– ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді проблемних ситуацій, розв’язанні задач;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;
- здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- застосування аналітичних підходів;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;
- самостійність виконання роботи;
- грамотність подачі матеріалу;
- використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;
- оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є:

- глибина і міцність знань, рівень мислення;
- вміння систематизувати знання за окремими темами;
- вміння робити обґрунтовані висновки;
- володіння категорійним апаратом;
- навички і прийоми виконання практичних завдань;
- вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку;
- самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

- здатність проводити критичне та незалежне оцінювання певних проблемних питань;
- вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;
- застосування аналітичних підходів;
- якість і чіткість викладення міркувань;
- логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;
- самостійність виконання роботи;
- грамотність подачі матеріалу;
- використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Критеріями оцінювання індивідуального завдання є:

- відповідність технічним вимогам до індивідуального завдання;
- оригінальність концепції проекту;
- нові креативні вирішення сформульованої проблеми;

- вміння впевнено довести результати, що були отримані в результаті виконання індивідуального завдання;
- наявність якісної презентації без помилок;
- оцінка, яку надала навчальна група під час захисту роботи.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену / заліку, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену / заліку, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою.

Методи контролю результатів навчальної дисципліни студентів та рекомендації щодо їх оцінювання

Складові навчальної роботи	Максимальні бали за одне заняття (завдання)
1. Робота на лекціях	1
2. Усна відповідь, доповнення, робота в аудиторії	3
3. Виконання і захист практичних (лабораторних) робіт	5
4. Поточна контрольна робота	15
5. Презентація та захист індивідуальної роботи	20
6. Есе на задану тему	10

Розподіл балів, які отримують студенти під час вивчення дисципліни «Вступ до літературознавства»

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	40	100
6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	5,5	5	5,5	5		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--

5. Рекомендована література

Основна

1. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. К.: Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Бернадська Н.І. Вступ до літературознавства: хрестоматія. К.: Либідь, 2002.
3. Бернадська Н.І. Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: монографія. К.: Академвидав, 2004. 368 с.
4. Бестюк І. Теоретичні та історико-літературні аспекти модерного міфологізму. Рівне, 2008.
5. Бовсунівська Т.В. Основи теорії літературних жанрів: монографія К.: ВПЦ «Київський університет», 2008 519 с.
6. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство: підручник. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 430 с.
7. Галич О. Історія вітчизняного та світового літературознавства. Луганськ : ЛДПУ ім. Тараса Шевченка, 2000. 144 с.
8. Галич О.А. Вступ до літературознавства: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ: Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010 288 с.
9. Галич О.А., Назарець В.М., Васильєв Є.М. Теорія літератури: підручник К.: Либідь. 2008. 488 с.
10. Генік-Березовська З. Грані культур: Бароко. Романтизм. Модернізм. К.: Гелікон, 2000. 368 с.

Допоміжна

1. Ніколенко О.М., Мацапура В. І. Літературні епохи, напрями, течії: Постмодернізм. Тема. 2004. №1. С.120-128.
2. Ніколенко О.М. Романтизм як літературний напрям: Матеріал до уроку-огляд. Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 2003. 2. С. 30-33.
3. Нич Р. Світ тексту: постструктуралізм і літературознавство / Пер. з польськ. О. Галета. Львів: Літопис, 2007. 316 с.
4. Сивокінь Г. У вимірах сприймання. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій. К.: Фенікс, 2006. 304 с.
5. Скорина Л. Література та літературознавство української діаспори. Черкаси: Брама-Україна, 2005. 384 с.
6. Теорія літератури в Польщі : антологія текстів: друга половина ХХ - початок ХХІ ст. / пер. з пол. С. Яковенко ; упоряд. Б. Бакула ; заг. ред. В. Моренець. К. : Києво-Могилянська академія, 2008. 531 с.
7. Удалов В., Зубович В., Полежаєва Т. Складові літературознавства: Процес дослідження, цілісно-системна картина. Луцьк, 2005
8. Филипович П. Літературознавчі студії. Компаративістика: статті, рецензії / упоряд., авт. передмови і приміток В. Поліщук. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 644 с.